

Tézy k rigoróznjej skúške (PaedDr.)

1. Literárna veda vo vzťahu k iným umenovedným disciplínam (lingvistika, história, sociológia, psychológia, estetika, informatika a pod.).
2. Organizácia literárneho diela a dielo v literárnom procese.
3. Vedecké práce z oblasti versológie (exkurz do histórie, súčasné monografie).
4. Literárnovedná metodológia. Základné tendencie vývoja literárnej vedy.
5. Interpretácia umeleckého textu: metodologické východiská a pojmy, trendy a problémy
6. Sústava binárnych opozícií a ich funkcia v texte.
7. Autor, lyrický subjekt, rozprávač, postava v interpretácii.
8. Čitateľská recepcia literatúry. Úroveň a typy recepcie umeleckej literatúry. Proces recepcie a čitateľská prax.
9. Školská interpretácia literárneho textu ako metodický systém poznávania literárneho diela: interpretačné koncepcie a stratégie v teórii a praxi školy, zásady školskej interpretácie literárneho textu, psychologické a pedagogické zretele interpretácie literárneho textu v škole.
10. Komunikatívni vo vyučovaní literatúry: komunikatívni a komunikačná kompetencia žiaka, literárna komunikácia v pedagogickej praxi, metódy vyučovania literatúry z komunikatívneho hľadiska.
11. Literárny text v čitateľskej recepcii. Interpretácia ako dialóg. Segmentácia literárneho textu a jej didaktické úrovne. Literárna tradícia v školskom literárnom vzdelávaní a výchove.
12. Estetická a didaktická informácia v pedagogickej komunikácii. Rozvíjanie literárnych schopností v literárnom vzdelávaní žiakov. Chronológia a charakteristika troch čitateľských kríz.
13. Stredoveký univerzalizmus v kultúre a literatúre a jeho status na slovenskom území.
14. Osobitosť humanistickej poézie a jej interpretačné možnosti.
15. Diela staršej literatúry ako prístupové fenomény k národnému uvedomeniu Slovákov v 19. storočí.
16. Dramatická tvorba v stredovekom, humanistickom, renesančnom a barokovom prostredí.
17. Dobrodružné a cestopisné žánre v konfrontácii s vedeckou a umeleckou literatúrou renesancie a baroka.
18. Romantizmus v kontexte umeleckých smerov 18. a 19. storočia.
19. Varianty byronovského typu romantizmu (titanizmus, démonizmus, satanizmus atď.).
20. Špecifiká slovenskej romantickej literatúry v porovnaní so svetovými trendmi.
21. Mesianistický a pragmatický typ romantickej tvorby.
22. Spoločenská a kultúrna situácia v rokoch 1867 – 1918 – maďarizačná politika vládnuccich kruhov. Situácia v slovenskom národnom hnutí a jeho postupujúca diferenciacia. Kultúrne inštitúcie a spolková činnosť v období literárneho realizmu. Literárne a kultúrne časopisectvo I. a II. vlny literárneho realizmu.

23. Nástup realizmu v slovenskej literatúre – chápanie reality a pojem realizmus. Filozofické východiská realizmu – pozitívna filozofia A. Comta a jej charakteristika. Princíp podobnosti a následnosti vzťahov ako východisko realistického výberu, členenia a spájania javov skutočnosti – dôsledky v oblasti tematicko-motivickej a poetologickej. Porovnanie romantizmu a realizmu a charakteristika ich štruktúrnych rozdielov.
24. Konštitutívne znaky slovenského literárneho realizmu – prestavba veršového systému a druhová a žánrová charakteristika. K periodizácii slovenského literárneho realizmu. Typologická charakteristika I. vlny realizmu a tvorba jej predstaviteľov. Nástup II. vlny realizmu – porovnanie a tvorba jej predstaviteľov. Doznievanie a rozklad realistických princípov v tvorbe J. Jesenského – podobnosť nepodobného a nepodobnosť podobného.
25. Slovenský realizmus a medziliterárny kontext – vzťah k iným literatúram. Literárna veda a kritika v období realizmu. Slovenský realizmus a jeho výskum – prehľad o literárnovednom výskume. O. Čepan a jeho Stimuly realizmu – Čepanov výklad tvorby jednotlivých predstaviteľov realizmu.
26. Vývinové premeny slovenskej literatúry na prelome 19. a 20. storočia – hlasizmus a literárna moderna. Vznik, zdroje a program hlasistického hnutia. Kritika hlasizmu a jeho čechoslovakistickej ideológie. Pojem moderna. Vývinová motivácia symbolizmu v slovenskej poézii a jeho vymedzenie vo vzťahu k hviezdoslavovskému modelu poézie. Pojem znak a symbol. Dve duše v poézii básnickej moderny. Čas v poézii SLM.
27. Vývinové premeny slovenskej poprevratovej poézie v rokoch 1918 – 1945. Básnická tvorba tzv. prechodnej generácie a nástup mladej poprevratovej generácie do poézie. Symbolizmus, vitalizmus, poetizmus a konštruktivizmus v poprevratovej poézii – ich noetika a poetika. Základné črty slovenskej poézie v rokoch 1936 – 1945. Formovanie katolíckej moderny v medzivojnovnej poézii a generačné hnutie nadrealizmu.
28. Premeny slovenskej poprevratovej prózy v rokoch 1918-1945. Kontinuita a rozklad literárneho realizmu v poprevratovom období. Problematika naturalizmu v slovenskej literatúre – koncepcia historizmu a modelovanie času v Jégého historickej próze. Vývinové premeny v tvorbe mladej poprevratovej generácie. Tzv. novorealistická próza a tvorba M. Urbana a J. C. Hronského. Obraz ľavicovej / socialistickej prózy v medzivojnovom období. Tzv. lyrizovaná próza a próza naturizmu a jej literárnovedný výskum. Básnici sujetu a ich tvorba.
29. Literárna veda / kritika v medzivojnovom období – východisková situácia a základné problémy rozvoja vedeckého myslenia na Slovensku. Inštitucionálne základy vedeckého výskumu. Charakteristika pozitivizmu a štrukturalizmu ako základných teoretických modelov vedeckého výskumu v literárnej histórii a literárnej teórii, resp. esejistický pluralizmus v literárnej kritike. Predstavitelia medzivojnovnej literárnej vedy a kritiky a ich dielo.
30. Rozvoj poprevratového divadelníctva a dramatická tvorba v 1. polovici 20. storočia. Divadelná sieť na Slovensku v poprevratovom období – významní režiséri a poprední predstavitelia slovenského profesionálneho herectva. Zástoj ochotníckeho divadla v medzivojnovom období. Vývin drámy v 1. polovici 20. storočia a dramatická tvorba jednotlivých predstaviteľov.
31. Základné vývinové impulzy v slovenskej poézii od roku 1945 po súčasnosť.
32. Vývin slovenskej prózy od roku 1945 po súčasnosť.
33. Vývin slovenskej drámy od roku 1945 po súčasnosť.
34. Obraz a kritika totalitnej moci v dielach súčasných slovenských prozaikov.

35. Ideové východiská uvažovania o postmoderne, základné znaky postmoderného textu a hlavní predstavitelia slovenskej literárnej postmodernity.
36. Vývinové premeny veršovej a prozaickej tvorby pre deti a mládež v rokoch 1918 – 1945.
37. Hodnotové konštanty slovenskej literatúry pre deti a mládež. Detský aspekt – základný atribút literárnej tvorby v šesťdesiatych rokoch.
38. Literatúry ako spôsob kultúrnej komunikácie (medziliterárne spoločenstvá, národné špecifiká a literárny centralizmus, pojmy svetová a národná literatúra).
39. Súčasná svetová literatúra: euroamerický civilizačný okruh, ázijské, africké a i. tradície a súčasné koncepcie (nositelia Nobelovej ceny za literatúru).
40. Súčasná česká literatúra, osobnosti a ich prezentácia vo svetovom literárnom kontexte.

Poznámka: Témy sú výberom problémov zo všetkých dôležitých oblastí literárnej teórie a literárnej histórie. Uchádzač o rigorózne konanie by mal mať dobrý všeobecný prehľad. Pri skúške komisia upriami pozornosť najmä na problémy blízke téme rigoróznej práce.

Tézy k rigoróznjej skúške (PhDr.)

1. Literárna veda vo vzťahu k iným umenovedným disciplínam (lingvistika, história, sociológia, psychológia, estetika, informatika a pod.).
2. Organizácia literárneho diela a dielo v literárnom procese.
3. Vedecké práce z oblasti versológie (exkurz do histórie, súčasné monografie).
4. Literárnovedná metodológia. Základné tendencie vývoja literárnej vedy.
5. Interpretácia umeleckého textu: metodologické východiská a pojmy, trendy a problémy
6. Sústava binárnych opozícií a ich funkcia v texte.
7. Autor, lyrický subjekt, rozprávač, postava v interpretácii.
8. Čitateľská recepcia literatúry. Úroveň a typy recepcie umeleckej literatúry. Proces recepcie a čitateľská prax.
9. Komparatistika ako literárnovedná disciplína – porovnávanie a porovnávacía metóda v literárnej vede. Genéza komparatistického výskumu. Základné komparatistické pojmy a ich výklad. Problematika pôvodnosti / originálnosti a závislosti literárneho diela. Klasifikácia foriem medziliterárneho procesu – geneticko-kontaktové vzťahy a typologické súvislosti. Tradície porovnávacieho skúmania literatúry v slovenskej literárnej vede – charakteristika od najstarších období až po súčasnosť.
10. Genológia ako literárnovedná disciplína – základné genologické pojmy a ich výklad. Ku genéze genologických výskumov – prehľad najvýznamnejších koncepcií od antiky po súčasnosť. Genologický výskum na Slovensku. Porovnanie literárnych druhov a ich štruktúrnych rozdielov. Lyrické a epické žánre a ich charakteristika. Dramatické žánre. Druhový a žánrový aspekt folklórneho textu.
11. Charakteristika semiotiky ako vednej disciplíny, základne otázky semiotiky literatúry, špecifiká semiotického prístupu k interpretácii literárneho diela.
12. Funkcie literárnej kritiky a najvýznamnejší predstavitelia súčasnej slovenskej literárnej kritiky.
13. Stredoveký univerzalizmus v kultúre a literatúre a jeho status na slovenskom území.
14. Osobitosť humanistickej poézie a jej interpretačné možnosti.
15. Diela staršej literatúry ako prístupové fenomény k národnému uvedomeniu Slovákov v 19. storočí.
16. Dramatická tvorba v stredovekom, humanistickom, renesančnom a barokovom prostredí.
17. Dobrodružné a cestopisné žánre v konfrontácii s vedeckou a umeleckou literatúrou renesancie a baroka.
18. Romantizmus v kontexte umeleckých smerov 18. a 19. storočia.
19. Varianty byronovského typu romantizmu (titanizmus, démonizmus, satanizmus atď.).
20. Špecifiká slovenskej romantickej literatúry v porovnaní so svetovými trendmi.
21. Mesianistický a pragmatický typ romantickej tvorby.

22. Spoločenská a kultúrna situácia v rokoch 1867 – 1918 – maďarizačná politika vládnuúcich kruhov. Situácia v slovenskom národnom hnutí a jeho postupujúca diferenciacia. Kultúrne inštitúcie a spolková činnosť v období literárneho realizmu. Literárne a kultúrne časopisectvo I. a II. vlny literárneho realizmu.
23. Nástup realizmu v slovenskej literatúre – chápanie reality a pojem realizmus. Filozofické východiská realizmu – pozitívna filozofia A. Comta a jej charakteristika. Princíp podobnosti a následnosti vzťahov ako východisko realistického výberu, členenia a spájania javov skutočnosti – dôsledky v oblasti tematicko-motivickej a poetologickej. Porovnanie romantizmu a realizmu a charakteristika ich štruktúrnych rozdielov.
24. Konštitutívne znaky slovenského literárneho realizmu – prestavba veršového systému a druhová a žánrová charakteristika. K periodizácii slovenského literárneho realizmu. Typologická charakteristika I. vlny realizmu a tvorba jej predstaviteľov. Nástup II. vlny realizmu – porovnanie a tvorba jej predstaviteľov. Doznievanie a rozklad realistických princípov v tvorbe J. Jesenského – podobnosť nepodobného a nepodobnosť podobného.
25. Slovenský realizmus a medziliterárny kontext – vzťah k iným literatúram. Literárna veda a kritika v období realizmu. Slovenský realizmus a jeho výskum – prehľad o literárnovednom výskume. O. Čepan a jeho Stimuly realizmu – Čepanov výklad tvorby jednotlivých predstaviteľov realizmu.
26. Vývinové premeny slovenskej literatúry na prelome 19. a 20. storočia – hlasizmus a literárna moderna. Vznik, zdroje a program hlasistického hnutia. Kritika hlasizmu a jeho čechoslovakistickej ideológie. Pojem moderna. Vývinová motivácia symbolizmu v slovenskej poézii a jeho vymedzenie vo vzťahu k hviezdoslavovskému modelu poézie. Pojem znak a symbol. Dve duše v poézii básnickej moderny. Čas v poézii SLM.
27. Vývinové premeny slovenskej poprevratovej poézie v rokoch 1918 – 1945. Básnická tvorba tzv. prechodnej generácie a nástup mladej poprevratovej generácie do poézie. Symbolizmus, vitalizmus, poetizmus a konštruktivizmus v poprevratovej poézii – ich noetika a poetika. Základné črty slovenskej poézie v rokoch 1936 – 1945. Formovanie katolíckej moderny v medzivojnovnej poézii a generačné hnutie nadrealizmu.
28. Premeny slovenskej poprevratovej prózy v rokoch 1918-1945. Kontinuita a rozklad literárneho realizmu v poprevratovom období. Problematika naturalizmu v slovenskej literatúre – koncepcia historizmu a modelovanie času v Jégého historickej próze. Vývinové premeny v tvorbe mladej poprevratovej generácie. Tzv. novorealistická próza a tvorba M. Urbana a J. C. Hronského. Obraz ľavicovej / socialistickej prózy v medzivojnovnom období. Tzv. lyrizovaná próza a próza naturizmu a jej literárnovedný výskum. Básnici sujetu a ich tvorba.
29. Literárna veda / kritika v medzivojnovnom období – východisková situácia a základné problémy rozvoja vedeckého myslenia na Slovensku. Inštitucionálne základy vedeckého výskumu. Charakteristika pozitivizmu a štrukturalizmu ako základných teoretických modelov vedeckého výskumu v literárnej histórii a literárnej teórii, resp. esejistický pluralizmus v literárnej kritike. Predstavitelia medzivojnovnej literárnej vedy a kritiky a ich dielo.
30. Rozvoj poprevratového divadelníctva a dramatická tvorba v 1. polovici 20. storočia. Divadelná sieť na Slovensku v poprevratovom období – významní režiséri a poprední predstavitelia slovenského profesionálneho herectva. Zástoj ochotníckeho divadla v medzivojnovnom období. Vývin drámy v 1. polovici 20. storočia a dramatická tvorba jednotlivých predstaviteľov.
31. Základné vývinové impulzy v slovenskej poézii od roku 1945 po súčasnosť.

32. Vývin slovenskej prózy od roku 1945 po súčasnosť.
33. Výviny slovenskej drámy od roku 1945 po súčasnosť.
34. Obraz a kritika totalitnej moci v dielach súčasných slovenských prozaikov.
35. Ideové východiská uvažovania o postmoderne, základné znaky postmoderného textu a hlavní predstavitelia slovenskej literárnej postmodernity.
36. Vývinové premeny veršovej a prozaickej tvorby pre deti a mládež v rokoch 1918 – 1945.
37. Hodnotové konštanty slovenskej literatúry pre deti a mládež. Detský aspekt – základný atribút literárnej tvorby v šesťdesiatych rokoch.
38. Literatúry ako spôsob kultúrnej komunikácie (medziliterárne spoločenstvá, národné špecifiká a literárny centralizmus, pojmy svetová a národná literatúra).
39. Súčasná svetová literatúra: euroamerický civilizačný okruh, ázijské, africké a i. tradície a súčasné koncepcie (nositelia Nobelovej ceny za literatúru).
40. Súčasná česká literatúra, osobnosti a ich prezentácia vo svetovom literárnom kontexte.

Poznámka: Témy sú výberom problémov zo všetkých dôležitých oblastí literárnej teórie a literárnej histórie. Uchádzač o rigorózne konanie by mal mať dobrý všeobecný prehľad. Pri skúške komisia upriami pozornosť najmä na problémy blízke téme rigorózneho práce.